

86. Holsby. Alseda sn.

Litteratur: B 1026, L 1225. Ransakningarna 1667 och 1690; J. Peringskiöld: Monumenta 8 bl. 18; Palmskiöldska handskriftssamlingen (UUB) 300 bl. 99; S. L. Gahm-Persson: Archivum Smolandicum (hs i UUB) 9 s. 337; B. A. Ennes: F m 61 (hs i KB); N. H. Sjöborg: Samlingar för Nordens fornälskare 3 (1830) s. 129; J. J. Lagergren: Rättelser och tillägg (hs i Växjö Stifts- och landsbibl.) 2 s. 136; P. Wieselgren: Ny Smålands beskrifning 3 (1846) s. 197; C. F. Nordenskiöld: Jönköpings läns minnesmärken (ATA) 13 Östra härad, upptecknade år 1883, s. 5.

Äldre avbildning: U. Christofferson: träsnitt i Peringskiölds Monumenta och B 1026.

Runstenen är nu försvunnen.

I *Ransakningarna* 1667 omnämnes helt kortfattat en runsten i Holsby; år 1690 har prosten Petrus Höök antecknat: »Widh Byen Holttzby Een upreest Runsteen, Men Bookstäfwerna mycket förderfwade», och angående fornminnen i stenens omgivning meddelas: »Wäster från Steenen een uphäfwen Jordhögh medh Steenmur neder omkringh: Uthan Twifwel dher Någon förnehm begrafwen. Söder uth från steenen strax dher hoos een heel hoop upkastade runde Jordhögar, uthi hwilka finnas både små och ganska store mycket slätta steenar.» I början av 1800-talet var den försvunnen. Hos Ennes, som fått alla sina uppgifter från M. Hesselén, står det visserligen på ett ställe i *F m 61* i ett brev av år 1829: »N:o 1026 På Holsby gata, deraf finnas nu blott 2^{ne} mindre stycken. På det ena ses endast **pur** och på det andra **iuhan**», men på ett annat ställe i samma handskriftsband meddelas: »Sönderslagen, är bortförd» och utförligare: »och är den runsten der funnits nu mera icke att finna, sedan den för längre tid sedan blifvit bortförd, troligen till murning M. H.» Hesselén har alltså sett den någon gång, innan den togs till byggnadsmaterial, och av hans beskrivning framgår att den, sedan Christofferson ritade av den 1691, blivit ituslagen varjämte ännu mera av inskriften gått förlorat. Senare forskares försök att återfinna den ha varit resultatlösa.

Fragmentet har varit ca 110 cm högt och 105 cm brett, beräknat efter träsnittet i *Bautil*.

Inskrift (enligt B 1026):

su - n . . . iftir brupur : þir - þkpu han . . .
 1 5 10 15 20 25

Sueinn ... eptir bróður (el. *Bróður*). *Þeir lagðu(?) hann ...*

Sven ... efter (sin) broder (el. Broder). De lade(?) honom ...

87. Repperda. Alseda sn.

Litteratur: B 1018, L 1229. J. Peringskiöld: Monumenta 8 bl. 18; Ransakningarna 1690; Palmskiöldska handskriftssamlingen (UUB) 300; S. L. Gahm-Persson: Archivum Smolandicum (hs i UUB) 9 s. 337; B. A. Ennes: F m 61 (hs i KB); J. J. Lagergren: Rättelser och tillägg (hs i Växjö Stifts- och landsbibl.) 2 s. 135; P. Wieselgren: Ny Smålands beskrifning 3 (1846) s. 197; C. F. Nordenskiöld: Jönköpings läns minnesmärken (ATA) 13 Östra hd, upptecknade år 1882, s. 9, tr. i NSmMedd 3 (1914) s. 60.

Äldre avbildning: U. Christofferson: träsnitt i Peringskiölds Monumenta och B 1018.

Runstenen är nu försvunnen.

Vi känna den endast genom träsnittet i *Bautil*. Det är troligen samma sten, som prosten Petrus Höök avser, när han i sin relation till *Ransakningarna* 1689–1690 skriver: »Noch een lijten liggande Runsteen Inne i Byyn, men lærer icke kunna klart läsas, uthan att då Twänne qwinfolck der på skulle haa Twättat Linkläder, skulle dhe blifwet spetälska; sampt och dhe, som dher på kastat sitt wattn, medh häfta betagne.» Ennes har från sina meddelare fått upplysningar om stenen, vilka gå ut på att den är förstörd eller bortförd: »Nr 1018 ett frag. trol. bortfört», »Sönderslagen», »ligger sönderslagen», »Ligger afslagen». Nordenskiöld skriver 1883: »Den af Liljegren uppgifna Haraltrs runsten, hvilken skulle finnas här i närheten, kunde ingenstädes upptäckas: möjligtvis nedlagd uti stenmuren, som begränsar landsvägen. För öfrigt hade ingen af nuvarande

åboer i byn sett stenen, eller ens hört talas om den.» J. Svennung anför i brev ett yttrande av en gammal Alsedabo: »Det har funnits en runsten till här i byn, och den ha oförståndiga drängar haft sönder», vilket troligen syftar på Sm 87. Det är möjligt, att det lilla runstensfragmentet Sm 88 utgör ett tidigare okänt stycke av den nu försvunna runstenen.

Bilden i *Bautil* visar nedre delen av en runsten, innehållande inskriftens början och slut. Vid övre kanten synes en ristad linje, som sannolikt är nedersta delen av ett kors. Fragmentet har varit ca 105 cm högt och 80 cm brett, beräknat efter träsnittet i *Bautil*.

Inskrift (enligt B 1018):

haraltr . . . brupur sin
1 5 10 15

Haraldr . . . bróður sinn.

Harald . . . sin broder.

Till läsningen: Till höger om 6 **t** vid nedre marglinjen synes ett snedställt streck, som troligen är vänstra bst till ett **r**, vilket skulle innebära en konservativ stavning **haraltr** (jfr **uinttr** Sm 36 och **purpr** Sm 99).

Namnet *Haraldr*, som inleder inskriften har varit mycket populärt i Danmark och är i Sverige talrikare i Götalandskapen än i Svealand, såsom framgår av exemplarsamlingen hos Lundgren o. Brate. (Se även *Södermanlands runinskrifter*, 1924–1936, s. 155.) I rsv. tid är det ganska sällsynt. Till Norge är det sannolikt lånat från Danmark (Lind, Suppl. sp. 413).

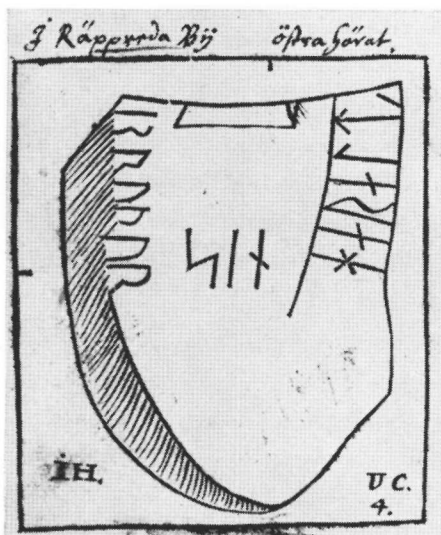

Fig. 53. Sm 87. Repperda. Alseda sn. Efter träsnitt i Peringskiölds Monumenta (B 1018).

88. Repperda Skattegård. Alseda sn. Nu i Sockenmuseet.

Pl. 72.

Litteratur: C. A. Zakrisson: Brev till A. Friberg den 29/8 1915 (NSmArk); A. Friberg: Anteckningar (NSmArk); J. Svennung: Brev till A. Friberg den 10/8 1916 och den 20/8 1916 (NSmArk), till VHAA den 11/8 1916 (ATA); Ulla Henriks-son: Meddelanden 1942.

Äldre avbildningar: Zakrisson: teckning 1915 (NSmArk); foto 1916 (ATA); J. Svennung: teckning den 9/8 1916 (NSmArk och ATA), foto 1916 (NSmArk och ATA), kartsnitt över fyndplatsen (NSmArk); A. Friberg: foto 1921 (NSmArk).

Runstensfragmentet förvaras i Alseda sockenmuseum.

I Repperda, varifrån tre runstenar äro kända, däribland den numera försvunna Sm 87, fann man 1915 ett fragment av ytterligare en runsten. Den 29/8 detta år kunde nämligen C. A. Zakrisson i Repperda under-
rätta A. Friberg om att man på en åker i byn funnit en bit av en runsten, vilken han förmodade möjligen kunde vara en »bit av 1600-talets sten, som användes av byns kvinnfolk till klappbrygga». Av J. Svennungs utförligare redogörelse för fyndet den 10/8 1916 framgår, att det lilla runstensfragmentet hittades hösten 1915 av Karl Jonsson under röjning på en åker tillhörande Repperda Skattegård. Den nämnda åkern var före senaste skiftet 1840 trädgård till Repperda Drakagård. Av denna gårds byggnader finnes numera endast källaren kvar omedelbart framför Skattegårdens ladugård. Fyndplatsen ligger N om ladugården, snett till höger om källaren. Fragmentet kan vara en del av den försvunna Sm 87.

Stenens mått: 21 × 44 cm. Den bäst bevarade runan **t**, är 11 cm hög.

Inskrift:

... **fti** - : ...

1

... (e)*ptir* ...

... efter ...

Till läsningen: Av **1 f** äro endast bistavarna kvar. Den yttre är väl bevarad; där den inre går, är stenen till vänster avstött, och den ristade fåran går i gränsen mot avstötningen. Runan 4 är en tydlig hst utan några spår av bistavar, vare sig till ett **ṛ** eller **r**. Efter denna runa ett :. Punkterna kännas regelbundna, den övre är något skadad. På stenen synas också delar av ett ornamentalt kors.

År 1935 eller något år tidigare hittade man en ny bit av en runsten på samma åker, där man 1915 funnit det nu beskrivna fragmentet. Där om har fru Ulla Henriksson meddelat: »Den nya runstensbiten lades upp på stenmuren vid vägen och fick ligga. Då den nya landsvägen sträcktes 1936, drogs denna 2 à 3 meter sydligare in på det åkerhörnet, och vägarbetarne rev bort muren, och runstensbiten med, vilken väl användes som fyllning i nya vägbanan. F.d. lantbrukaren Karl Strömkvist, som länge bott i Repperda (numera bosatt i Möcklarp, adr. Äldfors) och är över 80 år, omtalar: 'Det var ett rör vid Skattegårds lagård och där har ju Drakagård legat förr. Det var där de sett den där runstenen. De hade kört på den, så en del bitar hade väl lossnat, men de hade aldrig grävt fram den helt och hållet utan i stället täckt över den med jord, så de skulle slippa den, och där ligger den än nergrävd' (under den nya vägen av 1936?).» Dessa uppgifter kunna mycket väl avse saknade delar av Sm 88.

89. Repperda Skattegård. Alseda sn.

Pl. 64, 65.

Litteratur: B 1019, L 1228. J. Peringskiöld: Monumenta 8 bl. 22; Ransakningarna 1667 och 1690; Palmskiöldska handskriftssamlingen (UUB) 300; S. L. Gahm-Persson: Archivum Smolandicum (hs i UUB) 9 s. 337 och 342; J. Elers: Historia om vägarne i Sverige (hs i UUB) 6; C. G. Hilfelings: Rese-Journal af år 1797, F m 57: 2 (hs i KB) s. 15, Resejournal 1797, F m 57: 4 (hs i KB) s. 14; B. A. Ennes: F m 61 (hs i KB); J. J. Lagergren: Rättelser och tillägg (hs i Växjö Stifts- och landsbibl.) 2 s. 135; J. H. Wallman: Topographica Smolandiae (hs i Linköpings Stifts- och landsbibl.) s. 233; J. G. Liljegren: Samlingar MSC⁶ Runir (ATA); P. Wieselgren: Ny Smålands beskrifning 3 (1846) s. 197; C. F. Nordenskiöld: Jönköpings läns minnesmärken (ATA) 13 Östra härad, upptecknade år 1883, s. 8, tr. i NSmMedd 3 (1914) s. 59; J. Rudin: Brev till A. Friberg den 7/9 1888 (NSmArk); G. Granstrand: Brev till A. Friberg den 12/9 1888 (NSmArk); A. Friberg: Protokoll över undersökning 1906 (NSmArk); O. v. Friesen i Nordisk Kultur 6 (1933) s. 181.

Äldre avbildningar: U. Christofferson: träsnitt i Peringskiölds Monumenta och B 1019; Gahm-Persson: teckning 1786 i aa s. 342; Hilfelings: teckning i Atlas till Herr Hilfelings Resa åt Gotland 1797, F m 57: 3 (hs i KB) Tafl. 4 och i Tabeller tillhörige En Resa år 1797, F m 57: 5 (hs i KB) Tab. 2 nr 2; Wallman: teckningar i aa s. 233, 235; P. Vistrand: teckning den 2/9 1878 (ATA); Nordenskiöld: teckning 1883 i o.a. hs s. 8; E. Ihrfors: teckning i Smolandia sacra (ATA) 2 s. 357; Friberg: fotos 1906 (NSmArk); J. Svennung: teckningar 1910 och 1912, foto i En bok om Småland (1943) s. 295; v. Friesen: fotos 1913 (NSmArk) och i aa s. 181.

Stenen står på Repperda Skattegårds mark ca 65 m Ö om lägenheten Gustavslund, 1 m S om landsvägen. Platsen är troligen den ursprungliga. Den nya väg, som dragits fram genom socknen, sammanfaller här med den gamla. Ristningen är vänd mot landsvägen. Nordenskiöld (1883) säger, att den stod med runsidan vänd från landsvägen. SV om stenen är ett gravfält.

Prosten H. P. Alzhovius, som lämnat en mycket kortfattad rapport till Ransakningarna 1667, omnämner en runsten i Repperda. Prosten Petrus Höök ger 1690 närmare besked: »Widh samma byy står een högh uprest Runsteen ofwan till spetzigh, ståendes der på, så wijda meeningen uthsökias kunnat, desse ordh: Thoor Torrgott reser steen åth Kebbo Bruder sinom.» Den avritades sedan av Ulf Christofferson samt 1786